

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS AUTOMOBILIŲ KELIŲ DIREKCIJĄ PRIE SUSISIEKIMO MINISTERIJOS

2019 m. liepos 17 d. Nr. 4D-2019/1- 561
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje gautas X, Kauno rajono gyventojas (toliau vadinama – Pareiškėjas), skundas (toliau vadinama – Skundas) dėl Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos (toliau vadinama – Direkcija arba Kelių direkcija) pareigūnų veiksmų (neveikimo), sprendžiant triukšmo mažinimo priemonių įrengimo valstybinės reikšmės krašto kelio Nr. 141 Kaunas–Jurbarkas–Šilutė–Klaipėda (toliau vadinama – Kelias) ruože ties <...> (toliau vadinama – Kelio atkarpa), klausimus.

2. Skunde nurodoma:

2.1. „Pro mano namą eina valstybinės reikšmės krašto Kelias [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „2018-11-08 kreipiausi į Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Kauno departamentą (toliau vadinama – NVSC Kauno departamentas arba Departamentas) dėl Kelių [...] važiuojančių transporto priemonių keliamo triukšmo. 2018-12 mėn. gavau atsakymą, kuriame NVSC nurodė, kad 2018-11-29 atliko Kelio (J. Naujalio g. atkarpoje) važiuojančių transporto priemonių keliamo triukšmo operatyviąją visuomenės sveikatos saugos kontrolę (toliau – Kontrolė), siekdami įvertinti minimų faktų atitiktį Lietuvos higienos normos HN 33:2011 [...] [toliau vadinama – Higienos norma] reikalavimams.“

2.3. „Minėto patikrinimo metu nustatė, kad gyvenamojoje aplinkoje (<...>), važiuojant transporto priemonėms J. Naujalio g. keliu, dienos pataisytasis ekvivalentinis garso slėgio lygis nustatytas $61,9 \pm 2,7$ dBA (didžiausias leidžiamas triukšmo ribinis dydis (toliau – DLRD) 65 dBA, Higienos normos pažeidimas nenustatytas), o maksimalus garso slėgio lygis nustatytas 75,6 dBA (DLRD – 70 dBA, nustatytas 5,6 dBA viršijimas) (nustatytas pažeidimas). Įvertinus J. Naujalio g. keliu (<...>) važiuojančių transporto priemonių triukšmo matavimų rezultatus, nustatytas Higienos normos pažeidimas (maksimalaus garso slėgio lygio viršijimas).“

2.4. „NVSC Kauno departamentas 2018-12-10 patikrinimo aktu [...] nurodė Direkcijai imtis priemonių triukšmo mažinimui.“

2.5. „Direkcija pateikė 2019-02-04 pranešimą [...] dėl triukšmo mažinimo priemonių įrengimo. Minėtame rašte nurodoma, kad Direkcijos užsakymu šiuo metu yra atliekami pėsčiųjų ir dviračių tako įrengimo ir paprastojo kelio dangos remonto darbai Kelio ruože nuo 8,835 iki 9,379 km (toliau – Darbai). Direkcija pažymi, kad Darbų metu bus pakeista kelio danga į mažiau triukšmingą, todėl gyvenamojo namo, esančio <...>. aplinkoje automobilių eismo keliamas triukšmas turėtų sumažėti 2 dBA.“

2.6. „[...] Direkcijos organizuojami darbai nėra tinkama priemonė užtikrinti NVSC Kauno

departamento [...] nurodytų priemonių [...] triukšmo mažinimui. [...]. Direkcija nevykdo NVSC Kauno departamento pavestų rekomendacijų [...].“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierių prašo: „skundą pripažinti pagrįstu ir įpareigoti Direkciją užtikrinti tinkamą NVSC Kauno departamento įpareigojimų dėl triukšmo mažinimo įgyvendinimą.“

4. Skundo tyrimui pateikti dokumentai, iš kurių nustatyta, kad Direkcija 2019-02-04 rašte pažymėjo:

„[...] Kelių direkcijos užsakymu šiuo metu yra atliekami pėsčiųjų ir dviračių tako įrengimo ir paprastojo kelio dangos remonto darbai Kelio ruože nuo 8,835 iki 9,379 km. Darbų metu bus pakeista esama kelio danga į mažiau triukšmingą (SMA 8). Atsižvelgiant į 2013-11-15 Kelių direkcijos direktoriaus įsakymu Nr. V-499 patvirtinto *Kelių transporto priemonių sukeliama triukšmo ribiniai dydžiai ir jų taikymo tvarkos aprašo* 1 priede bei dokumento „Aplinkosauginių priemonių projektavimo, įdiegimo ir priežiūros rekomendacijos. Kelių eismo triukšmo mažinimas APR-T 10“, patvirtinto Kelių direkcijos generalinio direktoriaus 2010-04-01 įsakymu Nr. Y-88, 56.2 p. ir 8 lentelėje pateikta informacija, įrengus SMA 8 kelio dangą minėto gyvenamojo namo aplinkoje automobilių eismo keliamas triukšmas turėtų sumažėti 2 dBA.

Informuojame, kad vadovaujantis Triukšmo valdymo įstatymo reikalavimais bei kitais Lietuvos ir Europos Sąjungos teisės aktais 2017 m. buvo parengti ir susisiekiimo ministro 2017-07-04 įsakymu Nr. 3-295 „Dėl strateginių triukšmo žemėlapių patvirtinimo“ patvirtinti pagrindinių kelių strateginiai triukšmo žemėlapiai. 2018 m. patvirtinti nauji ne aglomeracijose esančių pagrindinių kelių strateginiai triukšmo žemėlapiai (atsižvelgiant į 2016 m. situaciją). Pagal gautus rezultatus parengtas ir Kelių direkcijos direktoriaus 2018-07-18 įsakymu Nr. V-162 „Dėl 2019–2023 m. pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksmų plano“ patvirtintas 2019–2023 m. triukšmo prevencijos veiksmų planas. Minėtame plane numatyta parengti detalias transporto srautų pasiskirstymo analizes ir triukšmo vertinimą, pateikti rekomendacijas dėl automobilių srautų valdymo, kuris padėtų sumažinti triukšmo poveikį gyventojams, gyvenantiems prie Kelio, ruože nuo 8,49 iki 10,54 km. Šis vertinimas ir rekomendacijos turėtų būti parengtos per 2019–2023 m.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

5. Seimo kontrolierius, siekdamas išsiaiškinti Pareiškėjo nurodytas aplinkybes, kreipėsi į Direkciją, Nacionalinį visuomenės sveikatos centrą (toliau vadinama ir – NVSC), prašydamas pateikti paaiškinimus dėl Skundo teiginių bei atsakyti į Seimo kontrolieriaus klausimus.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

6. *Direkcija* Seimo kontrolierių informavo, pateikė dokumentus bei paaiškinimus, iš kurių nustatyta:

6.1. „Pareiškėjo el. laiškas Kelių direkcijoje buvo gautas ir užregistruotas 2019-01-21. Užduotis buvo nukreipta vykdyti Kelių direkcijos Projektų įgyvendinimo ir techninės priežiūros skyriui bei Saugaus eismo ir aplinkos apsaugos skyriui. Skundas buvo nagrinėjamas atsižvelgiant į valstybinės reikšmės krašto kelio Nr. 141 [Kelias] ruožo nuo 8,50 iki 9,32 km rekonstravimo, įrengiant pėsčiųjų ir dviračių taką, projektą ir vadovaujantis 2019–2023 m. Triukšmo prevencijos veiksmų planu, Kelių direkcijos nuostatomis bei Lietuvos Respublikos teisės aktais.“

6.2. „Kelio ruožo nuo 8,50 iki 9,32 km rekonstravimo, įrengiant pėsčiųjų ir dviračių taką, projekte buvo numatyta tik papildomo kelio elemento (pėsčiųjų ir dviračių tako) įrengimas, todėl triukšmą mažinančios priemonės (triukšmą slopinančios užtvartos įrengimas, langų keitimas ar mažatriukšmės dangos įrengimas) nebuvo numatytos. Planuojant vykdyti viešojo pirkimo

procedūras rangos darbams įsigyti, atsižvelgiant į esamą dangos būklę, buvo nuspręsta papildomai atlikti minėto Kelio ruožo paprastojo dangos remonto darbus, kurių metu triukšmą mažinančios priemonės pagal darbų atlikimo pobūdį apskritai nėra numatomos. Šiuo konkrečiu atveju, rengiant viešojo pirkimo dokumentus, paprastojo remonto darbams parengtoje techninėje specifikacijoje buvo numatyta įrengti viršutinį asfalto sluoksnį iš SMA 8 asfalto mišinio dėl jo eksploatacinių savybių, kurios, be kita ko, sumažina ir triukšmo lygį iki 2 dB.“

6.3. „Šiuo metu viršutinis asfalto sluoksnis tvarkomame Kelio ruože dar nėra įrengtas. Viešojo pirkimo konkursą laimėjęs rangovas AB [...] darbus vykdo pagal su Kelių direkcija suderintą darbų grafiką, atsilikimų nuo darbų grafiko visą sutarties vykdymo laikotarpį nėra fiksuota. Iki šios dienos yra atlikti šie darbai: parengtas paprastojo dangos remonto aprašas, atlikti paruošiamieji darbai, įrengta atraminė sienutė, įrengta dalis pėsčiųjų ir dviračių tako konstrukcijos, nufrezuotas esamas viršutinis asfaltbetonio sluoksnis, kur tai yra numatyta pagal paprastojo dangos remonto aprašą, įrengtas išlyginamasis asfaltbetonio sluoksnis.“

6.4. „Vadovaujantis Kelių direkcijos ir AB [...] sudaryta sutartimi [...] Kelio ruožo nuo 8,50 iki 9,32 km rekonstravimo, nutiesiant pėsčiųjų ir dviračių taką, bei paprastojo dangos remonto darbai šiuo metu yra vykdomi, darbus planuojama baigti 2019-07-10.“

6.5. „Papildomos triukšmo mažinimo priemonės nebuvo svarstomos, kadangi projekto metu buvo numatyta atlikti pėsčiųjų ir dviračių tako įrengimo darbus kartu su paprastuoju kelio dangos remontu, o ne atlikti minėto kelio ruožo rekonstravimą pakeičiant statinio laikančiąsias konstrukcijas, pakeičiant statinio išorės matmenis (ilgį, plotį, aukštį ir pan.). Triukšmą mažinančios priemonės planuojamos ir įgyvendinamos atliekant būtent pastaruosius darbus. Pažymime, kad NVSC nurodymas buvo gautas jau po statybą leidžiančio dokumento gavimo ir pasibaigus viešojo pirkimo procedūroms.“

6.6. „Detalios transporto srautų pasiskirstymo analizės ir triukšmo vertinimas bei rekomendacijos dėl automobilių srautų valdymo neparengtos, jas, kaip ir nurodyta 2019–2023 Triukšmo prevencijos veiksmų plane, numatyta parengti per 2019–2023 m.“

6.7. „Pažymime, kad Kelio ruožo nuo 8,50 iki 9,32 km rekonstravimo techninio projekto sprendiniai, laikantis visų statybos techninio reglamento reikalavimų, visuomenei buvo pristatyti viešo susirinkimo metu, kuris įvyko 2016-12-12, 16 val., Kauno rajono savivaldybės patalpose, Savanorių pr. 371, salėje 201, Kaune. Viešame susirinkime dalyvavo projekto vadovas, projekto dalies vadovas, tuometinės VĮ „Kauno regiono keliai“ direktoriaus pavaduotojas, Kauno rajono savivaldybės administracijos Kelių ir transporto skyriaus vedėjas. Pagal viešo susirinkimo protokolą Nr. 2016-12-12/4 viešo susirinkimo metu suinteresuotos visuomenės atstovų nebuvo.“

6.8. „Kauno rajono savivaldybės administracija statybą leidžiantį dokumentą Nr. LRS-24-170825-00092 išdavė 2017-08-25.“

6.9. „2012 m. buvo parengti ir susisieki ministro 2012-12-06 įsakymu Nr. 3-785 „Dėl strateginių triukšmo žemėlapių patvirtinimo“ patvirtinti pagrindinių kelių strateginiai triukšmo žemėlapiai. Pagal atliktus triukšmo skaičiavimo rezultatus, į viršnorminio triukšmo zoną pagal L_{dvn} ir $L_{nakties}$ triukšmo rodiklius daugiabutis gyvenamasis namas, esantis adresu <...>, nepateko, todėl 2014–2018 m. pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksmų plane, taip pat ir statinio projekte triukšmą mažinančios priemonės ties minėtu gyvenamuoju namu nebuvo numatytos.“

6.10. „[...] vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018-04-04 nutarimu Nr. 321 „Dėl Lietuvos Respublikos triukšmo valdymo įstatymo įgyvendinimo“ patvirtintu Triukšmo prevencijos veiksmų planų sudarymo ir patvirtinimo bei juose nustatytų triukšmo prevencijos ir mažinimo priemonių įgyvendinimo tvarkos aprašu, informacija visuomenei apie parengtą triukšmo veiksmų plano projekto ataskaitą buvo išspausdinta 2018-06-23 respublikiniame laikraštyje „<...>“, publikuota 32 seniūnijų skelbimų lentose, Kelių direkcijos internetinėje svetainėje. Pakartotinai informacija visuomenei apie parengtą Triukšmo veiksmų plano projekto ataskaitą buvo išspausdinta 2018-07-05 minėtame laikraštyje, publikuota 122 seniūnijų ir 3 savivaldybių skelbimų lentose bei Kelių direkcijos internetinėje svetainėje. Su parengta triukšmo veiksmų plano projekto ataskaita buvo supažindinta ir Raudondvario sen.“

6.10. „Visuomenės supažindinimo su Triukšmo veiksmų plano projekto ataskaita susirinkimai įvyko 2018-07-03 ir 2018-07-16 Kelių direkcijoje. Susirinkimų metu pastabos ar pasiūlymai nebuvo pateikti. Iki viešų susirinkimų buvo gautas 1 suinteresuotos visuomenės atstovų pasiūlymas dėl triukšmą slopinančių sienelių pastatymo ties Akademijos miesteliu ir Ringaudų gyvenvietėje. Pasiūlymų ar pastabų projektui iš <...>, gyventojų ar gretimų namų gyventojų nebuvo gauta. Kelių direkcija 2018-07-16 raštu Nr. (10.7) 2-2998 „Dėl parengto 2019–2023 m. triukšmo prevencijos veiksmų plano projekto“ atsakė paklausejams ir nurodė, kad: „<...> didžiausi leidžiami triukšmo ribiniai dydžiai, naudojami triukšmo strateginio kartografavimo rezultatams įvertinti gyvenamųjų pastatų (namų) ir visuomeninės paskirties pastatų aplinkoje, veikiamoje transporto sukeliama triukšmo, pagal L_{dvn} rodiklį yra 65 dBA, pagal $L_{nakties}$ rodiklį 55 dBA. <...> triukšmas gali būti mažinamas įrengiant triukšmo užtvartą, kai didžiausias leidžiamas triukšmo lygis viršijamas > 5 dBA, <...> reikia apsaugoti > 4 mažaaukštės statybos (1–2 a.) gyvenamuosius grupėmis stovinčius pastatus (atstumas tarp jų išorinių sienų yra ne daugiau kaip 30 m) <...>. Pavienių gyvenamųjų pastatų apsaugai numatoma taikyti išorinės apsaugos triukšmo mažinimo priemonės (želdiniai) ir (ar) vidaus aplinkos apsaugos triukšmo mažinimo priemonės (esamų langų keitimas į transporto sukeliama triukšmą izoliuojančius langus). Pavieniams gyvenamiesiems namams triukšmą mažinančios priemonės bus taikomos kompleksiskai, t. y. rengiant ir įgyvendinant kelio rekonstravimo projektus“. Pažymime, kad Kelių direkcija daugiau pasiūlymų ar pastabų iš suinteresuotos visuomenės negavo.“

7. NVSC Kauno departamentas pateikė toliau nurodytą informaciją:

7.1. „[...] NSVC Kauno departamentas kartu su Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijos [toliau vadinama – NVSPL] Sveikatos rizikos veiksnių vertinimo skyriaus Fizikinių veiksnių tyrimų poskyrio specialistu 2018 m. lapkričio 29 d. atliko Kaunas–Jurbarkas–Šilutė keliu (J. Naujalio g. atkarpoje) važiuojančių transporto priemonių keliamo triukšmo operatyviąją tiesioginę valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę (toliau –Kontrolė). NSVC Kauno departamento specialistai 2018 m. gruodžio 10 d. surašė patikrinimo aktą Nr. (2-12 4.80)PA-9000, **pagal kurį Kelių direkcijai teikė nurodymą iki 2019 m. kovo 12 d. imtis priemonių ir užtikrinti**, kad važiuojančio transporto keliamas triukšmas neviršytų leistinų Lietuvos higienos normos HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. birželio 13 d. įsakymu Nr. V-604 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“ patvirtinimo“ **nustatytų ribinių dydžių**.

Tiesioginės valstybinės visuomenės sveikatos saugos kontrolės reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. spalio 28 d. įsakymu Nr. V-946 „Dėl tiesioginės visuomenės sveikatos saugos kontrolės reglamento patvirtinimo“, 39 punktas nustato, jog grįžtamoji kontrolė vykdoma ne vėliau kaip per mėnesį po patikrinimo akte nurodyto pažeidimų pašalinimo termino pabaigos, išskyrus atvejus, kuomet dėl objektyvių priežasčių negalima įvertinti, ar objektas pažeidimus pašalinęs. [...] NSVC Kauno departamentas dėl objektyvių aplinkybių negalėjo įvertinti, ar Kelių direkcija įvykdė 2018 m. gruodžio 10 d. patikrinimo akte Nr. (2-12 4.80)PA-9000 duotus nurodymus dėl nustatytų pažeidimų pašalinimo, kadangi Direkcija 2018 m. gruodžio 28 d. raštu Nr. 2E-5678 (reg. Nr. 1-12193) pranešė apie atliekamus kelio remonto darbus. Atsižvelgiant į vykdomus kelio darbus, grįžtamoji kontrolė bus atlikta pabaigus remonto darbus. **Tik pakeitus kelio dangą bus galima įvertinti, ar numatytos priemonės yra veiksmingos**. Triukšmo lygiui aplinkoje sumažinti gali būti taikomi įvairūs būdai: triukšmą slopinančios sienelės įrengimas, gyvenamosios aplinkos apželdinimas medžiais ar krūmais.

[...] kiekvieno žmogaus organizmas yra individualus, todėl triukšmo poveikio žmogaus sveikatai negalime įvertinti. Triukšmo žalą sveikatai lemia ne vien tik individualios reakcijos, psichologinis atsakas, bet ir asmens sugebėjimas įveikti įtampą. Triukšmas sukelia specifinį (klausos nuovargis) ir nespecifinį (galvos skausmas, nemiga, silpstantis dėmesys, galimi centrinės ir

vegetacinės nervų sistemos funkciniai sutrikimai ir kt.) poveikį žmogaus sveikatai.“

7.2. NVSC 2018-12-10 patikrinimo akte Nr. (2-12.4.80)PA-9000 nurodoma: „**Nustatyta:** [...] [...] nepastovus triukšmas vertintas pagal ekvivalentinį dienos ir maksimalų garso slėgio lygius. Akustinio triukšmo lygio matavimai atlikti matuojant nepertraukiamai po 1 valandą tris kartus dienos metu. Maksimalus garso slėgio lygis vertintas imant didžiausią gautą rezultatą iš trijų galimų. Vadovaujantis NVSPL Sveikatos rizikos veiksnių vertinimo skyriaus Fizikinių veiksnių tyrimų poskyrio 2018 m. gruodžio 6 d. Aplinkos triukšmo tyrimo protokolu Nr. F-AT-531/2018, nustatyta, kad: gyvenamojoje aplinkoje (adresu <...>) važiuojant transportui J. Naujalio g. dienos pataisytasis ekvivalentinis garso slėgio lygis nustatytas $61,9 \pm 2,7$ dBA (didžiausias leidžiamas triukšmo ribinis dydis (toliau – DLRD) 65 dBA, Lietuvos higienos normos HN 33:2011 pažeidimas nenustatytas), o maksimalus garso slėgio lygis nustatytas 75,6 dBA (DLRD – 70 dBA, nustatytas 5,6 dBA viršijimas) (nustatytas Lietuvos higienos normos HN 33:2011 7 p. pažeidimas). **Patikrinimo išvada:** Įvertinus 2018 m. lapkričio 8 d. (registracijos Nr. 1-104800 gautame skunde minimų faktų atitiktį Lietuvos higienos normos HN 33:2011 reikalavimams, J. Naujalio g. (atkarpa ties <...>) keliu važiuojant transportui, nustatytas HN 33:2011 7 p. reikalavimo viršijimas. **Nurodymas:** Iki 2019 m. kovo 12 d. prašome imtis priemonių ir užtikrinti, kad gyventojų gyvenamojoje aplinkoje, [...] važiuojančio transporto keliamas triukšmas neviršytų leidžiamų HN 33:2011 nurodytų ribinių dydžių. **Pasibaigus nurodytam pažeidimų pašalinimo terminui per 3 darbo dienas privalote raštu informuoti** NVSC Kauno departamentą (K. Petrausko g. 24, Kaunas, el. p. kaunas@nvsc.lt), kokių priemonių imtasi patikrinimo akte nustatytiems pažeidimams pašalinti, ir pateikti tai įrodančius dokumentus (jiems esant).“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

8. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

8.1. *Konstitucijos 53 straipsnyje* nustatyta: „Valstybė rūpinasi žmonių sveikata [...] [...].“

8.2. *Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnyje* nustatyta: „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. [...]“

8.3. *Viešojo administravimo įstatymo (VAĮ) 3 straipsnyje* nustatyta: „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 5) *tarnybinės pagalbos*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektai, rengdami administracinius sprendimus, prireikus teikia vienas kitam reikalingą informacinę ir kitokią pagalbą; [...] 12) *naujovių ir atvirumo permainingos principas*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas turi ieškoti naujų ir veiksmingų būdų, kaip spręsti problemas, ir nuolat mokytis iš gerosios patirties pavyzdžių; [...]“

8.4. *Triukšmo valdymo įstatyme (TVĮ)* nustatyta:

8.4.1. *2 straipsnis* – „7. *Judrus triukšmo šaltinis* – motorinės transporto priemonės ir kiti judantys mechanizmai, skleidžiantys triukšmą. 8. *Kenksmingas poveikis* – neigiamas poveikis žmogaus sveikatai ar gyvajai gamtai. [...] 19. *Triukšmas* – nepageidaujami arba žmogui kenksmingi išoriniai garsai, kuriuos sukuria žmonių veikla. 26¹. *Triukšmo valdymas* – visuma teisinių, organizacinių ir techninių priemonių, kurių tikslas – užtikrinti gyventojų ir aplinkos apsaugą nuo žalingo triukšmo poveikio, įskaitant gyventojų apsaugą nuo triukšmo sukeliama dirginimo ir miego trikdymo, ir išsaugoti tyliąsias zonas. [...]“

8.4.2. *3 straipsnis* – „1. Pagrindiniai triukšmo valdymo principai: 1) žmogaus apsauga nuo triukšmo – joks asmuo neturi būti veikiamas tokio lygio triukšmo, dėl kurio kyla pavojus jo gyvybei ir sveikatai; 2) žmogaus gyvenimo kokybės užtikrinimas; 3) visuomenės informavimas; 4) veiklos, kuria siekiama, kad triukšmo problema būtų visuotinai suprasta, rėmimas; 5) valstybės parama valdant triukšmą. 2. Pagrindinės triukšmo valdymo priemonės: 1) transporto srautų planavimas; [...] 6) ūkinės veiklos sąlygų reglamentavimas ir triukšmo normavimas; 7) triukšmo kontrolė; 8) planuojamos ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai ir aplinkai vertinimas, visuomenės sveikatos saugos ekspertizė, triukšmo poveikio visuomenės sveikatai vertinimas; [...]“

8.4.3. *4 straipsnis* – „Valstybinį triukšmo valdymą pagal savo kompetenciją įgyvendina: 1) Lietuvos Respublikos Vyriausybė; 2) Lietuvos Respublikos ministerijos (Vidaus reikalų, Sveikatos apsaugos, Aplinkos, Susisiekimo, Žemės ūkio); [...]“

8.4.4. *9 straipsnis* – „**Susisiekimo ministerija**: 1) atlieka ne aglomeracijose esančių pagrindinių kelių ruožų, pagrindinių geležinkelio kelių ruožų ir oro transporto keliamo triukšmo valdymą; 2) sudaro ir tvarko ne aglomeracijose esančių pagrindinių kelių ruožų, pagrindinių geležinkelio kelių ruožų ir stambių oro uostų strateginius triukšmo žemėlapius ir Vyriausybės nustatyta tvarka įgyvendina ne aglomeracijose esančių pagrindinių kelių ruožų, pagrindinių geležinkelio kelių ruožų ir stambių oro uostų triukšmo prevencijos ir mažinimo priemones; 3) nustato pavaldžių viešojo administravimo institucijų kompetenciją triukšmo valdymo srityje ir prižiūri, kaip ji įgyvendinama; [...] 6) nustato transporto priemonių ir sudedamųjų transporto priemonių dalių atitikties triukšmo kontrolės teisės norminiams aktams vertinimo ir sertifikavimo tvarkos aprašą; 7) teikia informaciją triukšmo valdymo klausimais; 8) atlieka kitas triukšmo valdymo funkcijas, numatytas šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose.“

8.4.5. *22 straipsnis* – „1. Triukšmo kontrolė privaloma aglomeracijose ir zonose, kur triukšmas viršija arba gali viršyti ribinius dydžius. [...]. 4. Triukšmo kontrolę atliekančios valstybės ir savivaldybių institucijos teikia asmenims triukšmo prevencijos ir mažinimo priemonių įgyvendinimo reikalavimus. [...] 7. Triukšmo šaltinių valdytojai, laiku neįvykdę nustatytų reikalavimų, atsako įstatymų nustatyta tvarka. 8. Jei triukšmo prevencijos priemonėms įgyvendinti reikia didelių kapitalinių sąnaudų ir ilgesnio laiko, palyginti su šio straipsnio 4 dalyje nurodytais terminais, triukšmo valdytojai triukšmo mažinimo planus suderina su triukšmo kontrolės institucijomis.“

8.4.6. *30 straipsnis* – „Asmenys turi teisę Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka: 1) iš valstybės ir savivaldybių institucijų gauti teisingą informaciją apie triukšmo lygius, triukšmo prevencijos ir triukšmo mažinimo priemonių įgyvendinimą, leidžiamus triukšmo normatyvus ir planuojamų naudoti triukšmo šaltinių pavojingumą sveikatai; 2) dalyvauti vertinant planuojamos ūkinės veiklos, kurioje numatoma naudoti triukšmo šaltinius, poveikį visuomenės sveikatai ir aplinkai; 3) reikalauti, kad būtų nutrauktas triukšmo šaltinių poveikis visuomenės sveikatai ir aplinkai.“

8.5. *Kelių įstatyme (KĮ) reglamentuojama:*

8.5.1. *3 straipsnis* – „2. Valstybinės reikšmės keliai skirstomi į: 1) magistralinius kelius. Tai pagrindiniai Lietuvos keliai ir jų tęsiniai – gatvių važiuojamoji dalis, kuriais vyksta intensyviausias transporto priemonių eismas. Jiems priskiriami visi valstybinės reikšmės keliai, įtraukti į Europos tarptautinį kelių tinklą; 2) krašto kelius. Tai keliai ir jų tęsiniai – gatvių važiuojamoji dalis, kuriais vyksta intensyvus transporto priemonių eismas tarp Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų centrų, taip pat tranzitinio ir turistinio transporto priemonių eismas; [...]“

8.5.2. *4 straipsnis* – „1. Keliai nuosavybės teise priklauso valstybei, savivaldybėms, fiziniams ar juridiniams asmenims. 2. Valstybinės reikšmės keliai išimtinę nuosavybės teise priklauso valstybei. Juos turto patikėjimo teise valdo, naudoja ir jais disponuoja Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos. [...]“

8.6. *Visuomenės sveikatos priežiūros įstatyme (VSPĮ) reglamentuojama:*

8.6.1. *15 straipsnis* – „Nacionalinis visuomenės sveikatos centras: [...] 2) pagal asmenų prašymus, pranešimus, skundus vykdo visuomenės sveikatos saugos reglamentų (higienos normų), kurių kontrolė nėra pavesta kitiems viešojo administravimo subjektams, laikymosi kontrolę (valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę) pagal sveikatos apsaugos ministro nustatytą kontroliuojamų sričių sąrašą; [...]“

8.6.2. *21 straipsnis* – „1. Saugi asmenų gyvenamoji aplinka užtikrinama šiomis priemonėmis: 1) jonizuojančiosios ir nejonizuojančiosios spinduliuotės, triukšmo, vibracijos, kitų kenksmingų fizikinių veiksnių ribojimas; [...]. 2. Valstybės ir savivaldybių institucijos pagal kompetenciją užtikrina šio straipsnio 1 dalyje numatytų priemonių vykdymą. [...]“

8.7. *Susisiekimo ministro 2006 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. 3-457 (redakcija, galiojanti nuo 2017-01-01) patvirtintuose Lietuvos automobilių kelių direkcijos nuostatuose* (Nuostatai) reglamentuojama: „9. Pagrindiniai Kelių direkcijos veiklos tikslai: 9.1. įgyvendinti valstybinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros valstybės politiką; 9.2. įgyvendinti saugaus eismo valstybinės reikšmės keliuose valstybės politiką; 9.3. organizuoti valstybinės reikšmės kelių atkūrimą, priežiūrą ir plėtrą. 10. Kelių direkcija, siekdama įgyvendinti jai nustatytus veiklos tikslus, atlieka šias funkcijas: 10.20. **planuoja ir organizuoja triukšmo valstybinės reikšmės keliuose valdymą ir ataskaitų, žemėlapių ir kitų su triukšmo valdymu susijusių dokumentų rengimą**; [...].“

8.8. *Kelių direkcijos direktoriaus 2013-11-15 įsakymu Nr. V-499 patvirtintame Kelių transporto priemonių sukeliama triukšmo ribinių dydžių ir jų taikymo tvarkos apraše* (Aprašas) reglamentuojama: „2. Tvarkos aprašas skirtas valstybinės reikšmės automobilių kelių planuotojams, projektuotojams, poveikio aplinkai ir visuomenės sveikatai vertinimo dalyviams; [...] 6. Triukšmas vertinamas: 6.1. kai atliekamas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas pagal Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašą [...] 6.2. kai vertinamas PŪV poveikis aplinkai ir visuomenės sveikatai pagal Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo [...] ir Visuomenės sveikatos priežiūros [...] įstatymus, 6.3. kai statinys projektuojamas pagal statybos techninį reglamentą STR 1.05.06:2010 [...]; [...]. 13.5.3. 16. Vadovaujantis Triukšmo valdymo įstatymu [...], nustačius, kad viršijami tvarkos aprašo 1 lentelės 3 punkte pateikti L_{dienos} , L_{vakaro} ar $L_{nakties}$ ribiniai dydžiai, planuojamos priemonės triukšmo šalinimui ir (ar) mažinimui; 17. [...] valstybinės reikšmės kelių tinkle taikomos triukšmo valdymo priemonės yra: 17.1. prevencinės (aplinkkelių tiesimas; naujų kelių tiesimas iškasoje); eismo valdymas (sunkiasvorio transporto ribojimas, nukreipimas; greičio ribojimas); 17.2. triukšmą mažinančios (tylesnės dangos, užtvary įrengimas; esamų langų keitimas); [...]. 19. TMP [triukšmą mažinančių priemonių] taikymo sąlygos esamiems (nerekonstruojamiems) keliams: 19.1. pirmenybė skiriama pagrindiniams keliams. Pagrindinių kelių triukšmas įvertinamas strateginiuose triukšmo žemėlapiuose ir valdomas pagal patvirtintus triukšmo prevencijos planus; **19.2. kai valstybinės reikšmės kelias kerta miestą, miestelį ar kaimą, taikomos triukšmą mažinančios priemonės – leistino važiavimo greičio ribojimas ir / ar tylesnė kelio danga (LAKD ir savivaldybių atsakomybė). Už kitų TMP (triukšmo užtvary, esamų langų keitimą ir kitas) įrengimą miestuose, miesteliuose ir kaimuose pagal Kelių priežiūros tvarkos aprašo reikalavimus [...] atsakingos savivaldybės.** [...]. 20. TMP planuojamos ir įgyvendinamos pagal Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatymą [3.3] ir šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

9. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau vadinama – Konstitucinis Teismas) praktika.

Konstitucinis Teismas 2014-05-09 nutarime (byla Nr. 47/2011), be kita ko, yra konstatavęs:

„[...] [...] Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta ūkinės veiklos laisvė nėra absoliuti: [...], Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei; šioje nuostatoje yra įtvirtintas konstitucinis principas, nubrėžiantis ūkinės veiklos reguliavimo tikslus, kryptis, būdus, ribas; ūkinės veiklos reguliavimas paprastai yra susijęs su ūkinės veiklos sąlygų nustatymu, tam tikrų procedūrų reglamentavimu, ūkinės veiklos kontrole, taip pat su tam tikrais šios veiklos apribojimais ar draudimais.

Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies nuostata, jog valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, aiškintina *inter alia* kartu su Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta, kad ***valstybė rūpinasi žmonių sveikata***.

Aiškindamas Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalį, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad ***žmogaus ir visuomenės sveikata yra viena svarbiausių visuomenės vertybių*** (Konstitucinio Teismo 2002 m. liepos 11 d., 2005 m. rugsėjo 29 d., 2009 m. rugsėjo 2 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai),

taip pat kad žmonių sveikatos apsauga yra konstituciškai svarbus tikslas, viešasis interesas, o rūpinimasis žmonių sveikata – tai valstybės funkcija (Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d., 2004 m. sausio 26 d., 2005 m. rugsėjo 29 d., 2009 m. rugsėjo 2 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai). *Todėl toks ūkinės veiklos ribojimas, kuriuo siekiama apsaugoti žmonių sveikatą, traktuotinas kaip skirtas bendrai tautos gerovei užtikrinti ir, jeigu yra paisoma iš Konstitucijos kylančių reikalavimų, savaimė nelaikytinas pažeidžiančiu Konstituciją* (Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 29 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai). [...].“

Tyrimo išvados

10. Atsižvelgus į nustatytas aplinkybes bei teisinį reglamentavimą, pažymima:

10.1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje (pvz., dėl pareigūnų laiku nepriimtų sprendimų, kuriuos pagal įstatymą jie įgalioti priimti, dėl informacijos asmenims apie jų teises, priimtų sprendimų apskundimo tvarką nesuteikimo, dėl pagal kompetenciją pareiškėjams pateiktų neišsamių paaiškinimų ir pan.).

Pažymėtina, kad Seimo kontrolierius neturi įgaliojimų tirti ir vertinti Pareiškėjo Skunde nurodytų aplinkybių techniniu, inžineriniu, ekonominiu (naudos ir efektyvumo požiūriu) arba kitokiu aspektu, reikalaujančiu tam tikros srities specialistų žinių (nurodyti, kokias triukšmą mažinančias priemones privaloma įrengti: tylesnę kelio dangą ar triukšmą mažinančią sienelę, ir pan.), nurodyti (įpareigoti) valstybės institucijoms, kada tai turi būti atlikta ir iš kur finansuojama, bei panašiai.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad triukšmo valdymą pagal kompetenciją nagrinėjamoju atveju įgyvendina Susisiekimo ministerija, nustato pavaldžių viešojo administravimo institucijų kompetenciją triukšmo valdymo srityje ir prižiūri, kaip ji įgyvendinama. Kelių direkcija *planuoja ir organizuoja triukšmo valstybinės reikšmės keliuose valdymą ir ataskaitų, žemėlapių ir kitų su triukšmo valdymu susijusių dokumentų rengimą*.

10.2. Nagrinėjamo atveju:

10.2.1. Pareiškėjas skundžiasi, kad Direkcija nesureagavo į NVSC nurodymą, t. y. nesiėmė priemonių mažinti triukšmą valstybinės reikšmės krašto kelio ruože nuo 8.50 iki 9.32 km;

10.2.2. NVSC Kauno departamentas 2018-11-29 atliko Kelio ruože važiuojančių transporto priemonių keliamo triukšmo operatyviąją tiesioginę valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę, surašė išvadas ir Direkcijai pateikė nurodymą „iki 2019-03-12 imtis priemonių ir užtikrinti, kad keliamas triukšmas neviršytų leistinų HN 33-2011 nustatytų ribinių dydžių“. Grįžtamoji kontrolė neatlikta, nes dar vyksta Kelio ruožo rekonstrukcijos darbai (pažymos 7.1 punktas), ir ji bus atlikta baigus darbus;

10.2.3. Kelių direkcija, gavusi Pareiškėjo el. laišką, Pareiškėjui tinkamai (teisės aktuose nustatytais terminais, motyvuotai) paaiškino, kokie darbai vyksta Kelio ruože, kokia danga bus klojama, informavo, kad patvirtintas 2019–2023 m. triukšmo prevencijos veiksmų planas, kuriame numatyta parengti detalias transporto srautų pasiskirstymo analizes ir triukšmo vertinimą, pateikti rekomendacijas dėl automobilių srautų valdymo, kuris padėtų sumažinti triukšmo poveikį gyventojams, gyvenantiems prie Kelio, ruože nuo 8,49 iki 10,54 kilometro. Šis vertinimas ir rekomendacijos turėtų būti parengtos per 2019–2023 metus. Kelių direkcijos pareigūnų veiksmuose biurokratizmo nenustatyta;

10.2.4. susisiekimo ministro 2012-12-06 įsakymu Nr. 3-785 „Dėl strateginių triukšmo žemėlapių patvirtinimo“ buvo patvirtinti pagrindinių kelių strateginiai triukšmo žemėlapiai. Pagal atliktus triukšmo skaičiavimo rezultatus, *į viršnorminio triukšmo zoną* pagal L_{dvn} ir $L_{nakties}$ triukšmo rodiklius Kelio atkarpoje esantis *Pareiškėjo daugiabutis gyvenamasis namas nepateko*, todėl 2014–2018 m. pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksmų plane, taip pat ir statinio projekte triukšmą mažinančios priemonės ties minėtu gyvenamuoju namu nebuvo numatytos;

10.2.5. informacija visuomenei apie parengtą triukšmo veiksmų plano projekto ataskaitą

(pažymos 6.9 punktas) buvo išspausdinta 2018-06-23 laikraštyje „<...>“, publikuota 32 seniūnijų skelbimų lentose, Kelių direkcijos internetinėje svetainėje. Pakartotinai informacija visuomenei apie parengtą Triukšmo veiksmų plano projekto ataskaitą buvo išspausdinta 2018-07-05 tame pačiame laikraštyje, publikuota 122 seniūnijų ir 3 savivaldybių skelbimų lentose bei Kelių direkcijos internetinėje svetainėje. Su parengta triukšmo veiksmų plano projekto ataskaita buvo supažindinta ir Raudondvario seniūnija. Visuomenės supažindinimo su Triukšmo veiksmų plano projekto ataskaita susirinkimai įvyko 2018-07-03 ir 2018-07-16 Kelių direkcijoje (pažymos 6.10 punktas). Susirinkimų metu pastabų arba pasiūlymų nebuvo pateikta. Pažymėtina, kad detalios transporto srautų pasiskirstymo analizės ir triukšmo vertinimas bei rekomendacijos dėl automobilių srautų valdymo neparengtos, jas, kaip ir nurodyta 2019–2023 metų Triukšmo prevencijos veiksmų plane, numatyta parengti per 2019–2023 metus.

11. Apibendrinus pateiktas išvadas, konstatuotina, kad Kelių direkcija nagrinėjamu atveju, vadovaudamasi TVĮ, Nuostatais (8.4, 8.7 punktai), vykdė planavimo ir organizavimo triukšmo valstybinės reikšmės keliuose valdymo ir ataskaitų, žemėlapių ir kitų su triukšmo valdymu susijusių dokumentų rengimo funkciją:

11.1. pagal 2012 metais patvirtintus pagrindinių kelių strateginius triukšmo žemėlapius, Pareiškėjo daugiabutis namas nepateko į ***viršnorminio triukšmo zoną, todėl triukšmo mažinimo priemonės šioje zonoje nebuvo numatytos***. Kelių direkcija NVSC nurodymą gavo tada, kai jau buvo išduotas statybą leidžiantis dokumentas. ir pasibaigus viešojo pirkimo procedūroms, todėl papildomos triukšmo mažinimo priemonės nebuvo svarstomos (tam nebuvo nei teisinių, nei techninių galimybių). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad triukšmą mažinančios priemonės planuojamos ir įgyvendinamos pagal Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatymą ir šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus;

11.2. Kelio ruožo rekonstravimo techninis projektas visuomenei buvo pristatytas viešo susirinkimo metu, suinteresuota visuomenė nedalyvavo. Pažymėtina, kad nepateikta informacija, kokiū būdu ir ar tinkamai suinteresuota visuomenė buvo informuota apie techninio projekto viešą svarstymą, kaip ji galėjo pateikti pastabas, pareikšti nuomonę.

11.3. 2018 metais parengta Triukšmo veiksmų plano projekto ataskaita paskelbta laikraštyje, seniūnijose (taip pat ir Raudondvario seniūnijoje), susirinkimai vyko ir Kelių direkcijoje;

11.4. Direkcija Pareiškėjui teisės aktuose nustatyta tvarka ir terminais pateikė informaciją dėl triukšmo mažinimo priemonių įrengimo. Kelio ruože dar vyksta rekonstravimo darbai (planuojama baigti 2019-07-10), todėl NVSC negali nustatyti (atlikti grįžtamąją kontrolę), ar įrengta kelio danga sumažina triukšmą ar ne.

Seimo kontrolierius Direkcijos pareigūnų veiksmuose biurokratizmo nenustatė. Tikslinga rekomenduoti, kad, baigus kelio ruože darbus, apie tai nedelsiant būtų informuotas NVSC (dėl grįžtamosios kontrolės atlikimo). Kadangi triukšmo mažinimo Kelio ruože klausimas sprendžiamas (klojama triukšmą mažinanti danga, pabaigus darbus, bus atliekama grįžtamoji kontrolė, siekiant nustatyti triukšmo sumažinimo lygį), vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio nuostatomis („skundo tyrimas nutraukiamas, jei tyrimo metu išnyksta skundžiamos aplinkybės arba, tarpininkaujant Seimo kontrolieriui, skunde keliamos problemos išsprendžiamos gera valia, taip pat kitais šio įstatymo nustatytais atvejais“), *skundo tyrimas nutrauktinas*.

12. Vadovaudamiesi Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 21 punktu, Seimo kontrolieriai turi teisę pasisakyti (teikti siūlymus arba pastabas) dėl viešojo administravimo gerinimo net ir klausimais, nepriskirtais Seimo kontrolieriaus kompetencijai. Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 19² straipsnio nuostatomis, Seimo kontrolierių įstaiga yra nacionalinė žmogaus teisių institucija (NŽTI). ***Svarbiausi NŽTI tikslai*** – pasisakyti įvairiais žmogaus teisių klausimais ir, bendradarbiaujant su visuomene, kelti aktualias žmogaus teisių problemas, atlikti kitas pagrindines NŽTI funkcijas, apibrėžtas JT Generalinės Asamblėjos priimtoje rezoliucijoje.

12.1. Asmens teisė į sveiką aplinką įtvirtinta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 53 ir 54 straipsniuose, kuriuose nustatyta valstybės pareiga rūpintis žmonių sveikata, valstybės ir visos visuomenės pareiga saugoti aplinką nuo kenksmingų poveikių, taip pat yra nustatyti pagrindiniai Lietuvos valstybės aplinkos apsaugos politikos tikslai bei kryptys. Konstitucijos 54 straipsnio 1 dalyje suformuluotas vienas iš valstybės veiklos tikslų – **užtikrinti žmonių teises į sveiką ir švarią aplinką**. Pažymėtina, kad visi juridiniai ir fiziniai asmenys turi susilaikyti ne tik nuo tokių veiksmų, kuriais būtų daroma žala aplinkai, tačiau taip pat ir nuo veiklos, kuri žalinga **toje aplinkoje gyvenantiems žmonėms**. Konstitucinis Teismas savo praktikoje yra konstatavęs: „[...] žmogaus ir visuomenės sveikata yra viena svarbiausių visuomenės vertybių“, ir „todėl toks ūkinės veiklos ribojimas, kuriuo siekiama apsaugoti žmonių sveikatą, traktuotinas kaip skirtas bendrai tautos gerovei užtikrinti ir, jeigu yra paisoma iš Konstitucijos kylančių reikalavimų, savaime nelaikytinas pažeidžiančiu Konstituciją“.

Vadovaujantis TVĮ 3 straipsnio 1 dalies nuostatomis, vieni svarbiausių triukšmo valdymo principų yra **žmogaus apsauga nuo triukšmo** (joks asmuo neturi būti veikiamas tokio lygio triukšmo, dėl kurio kyla pavojus jo gyvybei ir sveikatai), **žmogaus gyvenimo kokybės užtikrinimas, visuomenės informavimas** ir kt. Pagrindinės triukšmo valdymo priemonės yra ūkinės veiklos sąlygų reglamentavimas ir triukšmo normavimas, triukšmo kontrolė, visuomenės sveikatos saugos ekspertizė ir kt. (TVĮ 3 straipsnio 2 dalis). Pažymėtina, jog asmenys turi teisę Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka savivaldybės reikalauti, kad būtų nutrauktas triukšmo šaltinių poveikis visuomenės sveikatai ir aplinkai. Pagal Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 18 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas nuostatas, sveikatos aplinka saugoma gerinant aplinką, kad ji būtų palanki žmonių sveikatai, mažinant žmogaus veiklos neigiamą poveikį sveikatai, pašalinant aplinkai žmogaus veikla padarytą žalą, užtikrinant aplinkos rizikos veiksnių žmonių sveikatai vertinimo sistemos veiklą, todėl saugi asmenų gyvenamoji aplinka užtikrinama triukšmo, vibracijos, kitų kenksmingų fizikinių veiksnių ribojimu (Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 1 punktas).

12.2. Triukšmo kontrolę atliekančios valstybės ir savivaldybių institucijos teikia ūkio subjektams triukšmo prevencijos ir mažinimo priemonių įgyvendinimo reikalavimus. Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys, kad Konstitucinis Teismas savo praktikoje yra konstatavęs: „jeigu Konstitucijoje ar įstatymuose tam tikros funkcijos yra priskirtos savivaldybėms, tai savivaldybės ir vykdo šias funkcijas ta apimtimi, kuria šios yra joms priskirtos“.

Pažymėtina, kad, vadovaujantis Aprašu (pažymos 8.8 punktas), kai valstybinės reikšmės kelias kerta miestą, miestelį ar kaimą, taikomos triukšmą mažinančios priemonės – leistino važiavimo greičio ribojimas ir / ar tylesnė kelio danga (Direkcijos ir savivaldybių atsakomybė). **Už kitų triukšmą mažinančių priemonių (triukšmo užtvarų, esamų langų keitimą ir kitas) įrengimą miestuose, miesteliuose ir kaimuose pagal Kelių priežiūros tvarkos aprašo reikalavimus atsakingos savivaldybės.**

Remiantis Vietos savivaldos įstatymo (VSĮ) 3 straipsnio 11 dalimi, **savivaldybės bendruomenė (savivaldybės nuolatiniai gyventojai) yra bendrais viešaisiais poreikiais ir interesais** susieti su viešojo administravimo funkcijas atliekančiais savivaldybės subjektais. Pažymėtina, kad, atsižvelgiant į VSĮ 4 straipsnyje įtvirtintus pagrindinius principus, kuriais grindžiama vietos savivalda, savivaldybės institucijos turi užtikrinti galimybę savivaldybės gyventojams dalyvauti tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus, **taip pat reaguoti į savivaldybės gyventojų nuomonę**. Pagal VSĮ 6 straipsnio 1 dalies 35 ir 36 punktuose įtvirtintas teisės normas, vienos iš **savarankiškųjų savivaldybių funkcijų** yra triukšmo prevencijos ir triukšmo valstybinio valdymo įgyvendinimas. Taip pat akcentuotina, kad Triukšmo valdymo įstatymo 4 straipsnio 4 punkte nurodyta, jog valstybinį triukšmo valdymą pagal savo kompetenciją įgyvendina ir **savivaldybių institucijos**.

Seimo kontrolieriaus nuomone, teiktina rekomendacija Kauno rajono savivaldybei, prašant pagal kompetenciją taip pat spręsti triukšmą mažinančių priemonių įrengimo Kelio ruože klausimą.

12.3. Aukščiausiasis Teismas 2013-01-16 nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-

112/2013 yra išaiškinęs, kad „Asmens teisė į sveikatos apsaugą ir sveiką aplinką užtikrinama Lietuvos Respublikos Konstitucijos 53 ir 54 straipsniuose, kuriuose, be kitų nuostatų, įtvirtinta valstybės pareiga rūpintis žmonių sveikata. Aiškindamas šias nuostatas, Konstitucinis Teismas yra nurodęs, kad „Konstitucijos 54 straipsnio 1 dalyje suformuluotas vienas iš valstybės veiklos tikslų – užtikrinti žmonių teises į sveiką ir švarią aplinką (Konstitucinio Teismo 1998 m. birželio 1 d. nutarimas, Konstitucinio Teismo 2005 m. gegužės 13 d. nutarimas). Konstitucinės doktrinos kontekste konstatuotina, kad pirmiau nurodytose Konstitucijos normose ne tik įtvirtintas aplinkos apsaugos principas: visi juridiniai ir fiziniai asmenys turi susilaikyti nuo tokių veiksmų, kuriais būtų daroma žala aplinkai (taip pat ir joje gyvenantiems žmonėms), bet ir suponuojamos teisinio poveikio priemonių taikymo prielaidos, subjektams nesilaikant nustatytų imperatyvų.“

Konstitucinis Teismas 2014-05-09 nutarime (byla Nr. 47/2011), be kita ko, yra konstatavęs, kad „Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies nuostata, jog valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, aiškintina *inter alia* kartu su Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta, kad **valstybė rūpinasi žmonių sveikata**.

Aiškindamas Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalį, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad žmogaus ir visuomenės sveikata yra viena svarbiausių visuomenės vertybių (Konstitucinio Teismo 2002 m. liepos 11 d., 2005 m. rugsėjo 29 d., 2009 m. rugsėjo 2 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai), taip pat kad žmonių sveikatos apsauga yra konstituciškai svarbus tikslas, viešasis interesas, o rūpinimasis žmonių sveikata – tai valstybės funkcija (Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d., 2004 m. sausio 26 d., 2005 m. rugsėjo 29 d., 2009 m. rugsėjo 2 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai).“

Tyrimu nustatyta, kad NVSC Kauno departamentas atliko važiuojančių transporto priemonių keliamo triukšmo Kontrolę. Grįžtamoji kontrolė bus atlikta tik pabaigus Kelio ruožo rekonstrukcijos darbus.

Seimo kontrolierius pažymi, kad, Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 12 punkte įtvirtinto naujovių ir atvirumo permainingo principo, reiškiančio, jog viešojo administravimo subjektas turi ieškoti naujų ir veiksmingų būdų, kaip spręsti problemas, prasme, Kelių direkcija, NVSC ir Savivaldybė privalo imtis veiksmų, kad ši probleminė situacija būtų išspręsta tinkamai.

„Gero administravimo principas reikalauja, kad valstybės institucijos, priimdamos administracinius sprendimus, veiktų rūpestingai ir atidžiai, taip pat užtikrintų, kad administracinėje procedūroje būtų laikomasi visų teisės aktų nuostatų (žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. spalio 4 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A502-134/2012; 2013 m. kovo 26 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A756-708/2013).“

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

13. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia, X skundo dėl Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo) tyrimą nutraukti.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

14. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14, 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius rekomenduoja:

14.1. **Lietuvos automobilių kelių direkcijos direktoriui**, baigus Kelio ruožo rekonstrukcijos darbus, nedelsiant informuoti apie tai NVSC, kad šios valstybės institucijos pareigūnai galėtų atlikti grįžtamąją kontrolę bei įvertinti, ar kelio dangos pakeitimas yra veiksminga priemonė triukšmui sumažinti;

14.2. **Nacionalinio visuomenės sveikatos centro direktoriui**, gavus informaciją dėl Kelio

ruožo rekonstrukcijos darbų baigimo, pavesti atlikti grįžtamąją kontrolę (įvertinti, ar kelio dangos pakeitimas Kelio ruože sumažino važiuojančių transporto priemonių skleidžiamą triukšmą), pateikti išvadas bei nurodymus; nustatius, kad minėta triukšmo mažinimo priemonė nėra veiksminga, kontroliuoti nurodymų vykdymą;

14.3. *Lietuvos automobilių kelių direkcijos direktoriui, Nacionalinio visuomenės sveikatos centro direktoriui ir Kauno rajono savivaldybės administracijos direktoriui*, įgyvendinant tarnybinio bendradarbiavimo principą, pagal kompetenciją imtis efektyvių priemonių Pareiškėjo skunde nurodytai situacijai dėl triukšmo mažinimo priemonių įrengimo valstybinės reikšmės krašto kelyje Nr. 141 (kelio ruožas ties <...>), spręsti.

Prašytume apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus Seimo kontrolierių ir Pareiškėją informuoti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y., **ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas